

Utlåtande 2009:49 RVII (Dnr 325-1297/2008)

Gemensam policy för att förebygga och tidigt upptäcka och behandla missbruk och beroende

Rekommendation från Kommunförbundet Stockholms Län

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Policyn för att förebygga och tidigt upptäcka och behandla missbruk och beroende antas, *bilaga*.
2. Policyn har en giltighetstid på fem år.

Föredragande borgarrådet Ulf Kristersson anför följande.

Ärendet

Syftet med detta policydokument är att beskriva hur kommunerna och landstinget i Stockholms län ska samverka för att tidigt upptäcka, förebygga och behandla skador av alkohol och narkotika. Ett strukturerat långsiktigt förebyggande arbete är av största vikt liksom att tidigt upptäcka riskbruk av alkohol och missbruk av narkotika. Personer med missbruk och beroende ska ges kvalitativt stöd, vård och behandling. Bemötandet ska präglas av respekt och delaktighet i planering och beslut om den egna vården. Samverkan mellan huvudmännen ska leda till att individens behov av insatser blir organiserade så att denne inte hamnar mellan olika ansvarsområden. I dokumentet beskrivs även en utökad samverkan med kriminalvården. Policyn har utarbetats med utgångspunkt i socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård. Det är angeläget att dessa riktlinjer får genomslag i verksamheterna inom kommunerna, landstinget och kriminalvården.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till att en ny policy för länets missbrukar- och beroendevård har arbetats fram. Det är positivt att policyn lägger fokus på såväl förebyggande arbete som tidiga insatser.

Mina synpunkter

Samverkan mellan huvudmännen har en central och viktig roll i arbetet med att förebygga, tidigt upptäcka och behandla missbruk och beroende. Det är angeläget att samverkan och ansvar utvecklas och regleras så att resurserna på bästa sätt kan tas tillvara. Detta för att kunna erbjuda personer med missbruk/beroende samordnade insatser från både kommunen och landstinget.

Länets förra policy för missbruks- och beroendevård är från 1998. Ny forskning och behov av att utveckla vård och behandling av missbruk och beroende ledde till att Kommunförbundet Stockholms Län (KSL) och Landstingets hälso- och sjukvårdsutskott gav sitt kansli respektive förvaltning i uppdrag att ta fram en ny policy för länets missbruks- och beroendevård.

Policyn täcker inte in alla former av missbruk eller droger utan fokuserar på områden där ett samarbete mellan huvudmännen är nödvändigt och väsentligt för att kunna ge anpassade insatser. Jag tycker det är positivt att ansvaret för förebyggande arbete och tidig upptäckt lyfts fram tydligt i den nya policyn. Att kunna förhindra att ett missbruk eller beroende uppstår är väsentligt såväl för den enskilde som för samhället.

Jag uppfattar också att policyn uttrycker en målinriktning, där flera områden måste utvecklas, förstärkas och förtydligas innan kommunerna och landstinget gemensamt lever upp till dokumentets intentioner. Ett viktigt förhållningssätt i detta utvecklingsarbete är att huvudmännen på centrala nivåer skapar tydliga förutsättningar för utveckling och förändring. Förverkligandet av policyn kan endast ske genom att kommunens och landstingets lokala verksamheter tar gemensamt ansvar för såväl förebyggande som behandlande insatser. Stockholms stadsdelsnämnder har olika befolkningsstruktur, organisation, behov och förutsättningar vilket innebär att insatserna kan skilja sig åt mellan de olika stadsdelarna. Varje stadsdelsnämnd måste därför, tillsammans med landstinget ta ställning till vilka behov av insatser som fordras i den egna stadsdelen. Dokumentet ska ses som ett utvecklingsdokument. Det regionala samrådet som ska bildas enligt policyn har ett länsövergripande ansvar för policyns utveckling. Förslag på förbättringar och utveckling av policyn ska

behandlas i samrådet och beaktas då policyn ska revideras. Policyn har en giltighetstid på fem år.

Bilaga

Gemensam policy för att förebygga och behandla missbruk och beroende, Samverkan mellan kommunerna och landstinget i Stockholms län

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Carin Jämtin* (s), *Yvonne Ruwaida* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande

1. Policyn för att förebygga och tidigt upptäcka och behandla missbruk och beroende antas.
2. Stadsdelsnämnderna och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att skapa avtal med Stockholms läns landsting.
3. Därutöver framförs följande.

Äntligen är Stockholms stad redo att besluta om att anta den nya policyn för att förebygga och tidigt upptäcka och behandla missbruk och beroende. När kommunfullmäktige får ärendet till beslut har det gått ett år sedan KSL:s styrelse i april 2008 beslutade att rekommendera kommunerna i Stockholms län att anta den gemensamma policyn. Tyvärr säger den långa handläggningstiden allt om majoritetens bristande prioritering av missbruksvården.

Det är positivt att förebyggande arbete och tidig upptäckt lyfts fram i policyn, däremot saknas budgetmässiga förutsättningar i Stockholms stad för utveckling och förändring. När halva mandatperioden har gått har vi ännu inte sett några satsningar i budgeten på missbruksvården. Maria Ungdom skulle behöva förstärkas istället för att behöva skära ned med två anställningar. Den unika evidensbaserade kvinnoverksamheten i Högdalen är nedläggningshotad, trots att de har mycket goda resultat. Ungdomsmottagningar har lagts ner i Rågsved och Dalen och ersatts med en stor mottagning vid Gullmarsplan och en liten filial i Rågsved.

Barnperspektivet behöver stärkas rejält i missbruksarbetet. I kartläggningen av socialtjänstens kontakter med personer med missbruk är det tydligt att socialtjänsten inte har generella rutiner för att fånga upp barn som lever i missbruksmiljöer. Inte heller unga vuxnas situation fångas upp i tillräckligt hög utsträckning och variationen mellan stadsdelsförvaltningarna är stor.

Det är också absolut nödvändigt ur likvärdighetsperspektiv att de lokala integrerade mottagningarna erbjuder ett basutbud av insatser som är tillgängligt i alla delar av staden.

Förutom stadsdelsnämnderna bör även socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att skapa avtal med Stockholms läns landsting utifrån behoven hos de brukare som är aktuella vid enheten för hemlösa.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Policyn för att förebygga och tidigt upptäcka och behandla missbruk och beroende antas, *bilaga*.
2. Policyn har en giltighetstid på fem år.

Stockholm den 18 mars 2009

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ulf Kristersson

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Roger Mogert, Teres Lindberg, Malte Sigemalm* och *Abdo Goriya* (alla s), *Emilia Hagberg* (mp) och *Inger Stark* (v) med hänvisning till reservationen av (s), (mp) och (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

KSL:s styrelse beslutade i april 2008 att rekommendera kommunerna i Stockholms län att anta Gemensam policy för att förebygga, tidigt upptäcka och behandla missbruk och beroende. Syftet med policyn är att beskriva hur kommunerna och landstinget i Stockholms län ska samverka för att tidigt upptäcka, förebygga och behandla skador av alkohol och narkotika. Policyn ska även ge stöd åt kommunernas och landstingets arbete med att implementera de nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevård så att de får genomslag i samtliga verksamheter som arbetar med missbruks- och beroendevård i Stockholms län.

Policyn har arbetats fram med utgångspunkt från de nationella riktlinjerna på de speciella behov och förutsättningar som finns i Stockholms län. Behovet av insatser skiljer sig åt inom länet. Varje kommun/stadsdelsnämnd måste därför tillsammans med landstinget besluta hur de ska arbeta i enlighet med policyn.

Policyns innehåll är uppdelad i följande fyra delar:

Del 1 innehåller syfte, bakgrund och definitioner. Här klargörs huvudmännens respektive ansvarsområde samt övriga aktörers arbete och ansvar.

Del 2 innehåller sex gemensamma grundläggande förutsättningar för bra stöd och vård oavsett huvudman, verksamhet och målgrupp; gemensam värdegrund, gemensamma metoder, personalens kompetens, förebyggande arbete, tidigt upptäckt av riskbruk samt smittskydd.

Del 3 innehåller sju riktlinjer för särskilda målgrupper som kommunen och landstinget ska samverka kring. Målgrupperna är; män, kvinnor och missbruk, gravida med riskbruk eller missbruk, barn till föräldrar med missbruk, ungdomar och unga vuxna, personer med komplexa vårdbehov, underhållsbehandling vid opiatmissbruk och hemlösa med missbruk.

Del 4 innehåller strukturer för att förverkliga policyns intentioner; de lokala integrerade mottagningarna, samverkan med kriminalvården och samråd på lokal och regional nivå.

För de sex grundläggande förutsättningarna (del 2) samt för de sju riktlinjerna (del 3) finns kvalitetsindikatorer formulerade. Kvalitetsindikatorerna ska ingå i verksamheternas uppföljning.

För att kunna genomföra policyns intentioner krävs regional samt lokal samverkan både på politisk- och tjänstmannanivå. Enligt policyn ska ett lokalt samråd företrädas av kommunens/stadsdelsnämndens och landstingets led-

ningsnivåer samt företrädare för kriminalvården. Syftet är att de lokala parterna gemensamt ska besluta om gemensamma åtaganden, målsättningar, genomförande, uppföljning och utvärdering. En primär uppgift för det lokala samrådet är att upprätta en samverkansöverenskommelse för det förebyggande arbetet samt vård och behandling. På regional nivå anges i policyn att en gemensam chefstjänstemannagrupp, ett regionalt samråd, ska inrättas med tjänstemän från kommunens, landstingets och kriminalvårdens ledningar.

Förslaget till gemensam policy har remitterats till länets kommuner, landstinget, statliga myndigheter och intresseföreningar. Policyn har arbetats om efter remissinstansernas önskemål och diskussioner i styrgrupp.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 augusti 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till att en ny policy för länets missbrukar- och beroendevård har arbetats fram. Det är positivt att policyn lägger fokus på såväl förebyggande arbete som tidiga insatser.

Stockholms stad och Stockholms läns landstings huvuduppdrag, i egenskap av skattefinansierade verksamheter, är att stödja medborgaren. Att staden och landstinget samverkar är avgörande för hur vi gentemot medborgarna lyckas i arbetet med att förebygga, tidigt upptäcka och behandla missbruk och beroende. Parternas samarbete är avgörande för hur staden och landstinget lyckas i sina uppdrag inom missbruksvård såväl som inom andra gemensamma områden. En fungerande samverkan förutsätter att båda parter, även på högsta ledningsnivå, är engagerade.

Stadsledningskontoret vill poängtera att policyn uttrycker en målinriktning och att förverkligandet av policyn endast kan ske genom att socialtjänstnämndens, stadsdelsnämndernas och landstingets lokala verksamheter tar gemensamt ansvar för såväl förebyggande som behandlande insatser. Det är viktigt att primärvårdens samt beroendevårdens olika uppdrag klart tydliggörs av det lokala samrådet i upprättandet av en samverkansöverenskommelse. I dag är mottagningarna mycket olika när det gäller storlek, medicinska och psykiatriska resurser, omfattning av socialtjänstens involvering, verksamhetsinnehåll etcetera. Flera av mottagningarna inom Stockholms stad har varierande upptagningsområden.

Policydokumentet innehåller ett betydande antal kvalitetsindikatorer som ska användas för uppföljning av arbetet med att förebygga, tidigt upptäcka och behandla

missbruk och beroende. Stadsledningskontoret anser det vara av vikt att socialtjänstnämnden, stadsdelsnämnderna samt landstinget på lokal nivå, utifrån policyn, konkretiserar hur samverkan ska ske samt hur ansvarsfördelning ska ske mellan huvudmännen. I denna konkretisering måste policyn kopplas till stadens övriga styrande dokument avseende förebyggande och behandlande av missbruk. Stadsledningskontoret framhåller även vikten av att styrning och uppföljning av policyn harmoniserar med övriga indikatorer för stadens missbrukar- och beroendevård i stadens integrerade ledningssystem ILS.